

Wietske Verkuyl neemt na tien jaar afscheid van de Abdijkerk en Zuidwest

‘Zoveel vertrouwen gekregen, dat ontroert mij’

Van Loosduinen naar de Schilderswijk, het is een opvallende overstap die ds. Wietske Verkuyl maakt. Van de betrekkelijke veiligheid van een protestantse wijkgemeente naar een onderwijsavontuur in een van de meest besproken volkswijken van Den Haag.

Het zit in haar aard om geregeld aan iets geheel nieuws te beginnen. Als zij-instromer en deeltijdpaboleerling staat Wietske Verkuyl binnenkort voor de klas en laat ze de kansel voor wat hij was. ‘Voor mij is afwisseling in het leven belangrijk, maar vooral: blijven leren’, schrijft ze in een mail, een paar uur nadat we elkaar hebben gesproken. ‘Daarom ga ik nu graag de uitdaging aan om in het onderwijs aan de slag te gaan. Ook in het geloof vind ik dat belangrijk: afwisseling en blijven leren. Mijn nieuwe weg is geen breuk met de kerk, maar ik verheug mij er wel op meer vrijheid te krijgen en actief te zoeken naar andere vormen om het geloof in uit te drukken, voor de klas bijvoorbeeld.’

En de Schilderswijk is geen toevallige keuze, had ze tijdens het interview al gezegd. ‘Veel scholen daar kampen met personeelstekorten, terwijl het zo belangrijk is dat juist kinderen in “moeilijke” wijken een goede start krijgen in het leven. Het gaat om kinderen uit allerlei culturele en godsdienstige tradities. Met mijn eigen achtergrond hoop ik voor hen iets te kunnen betekenen.’ Eén dag naar de pabo en drie dagen voor de klas, zo ziet haar leven er voorlopig uit. ‘Fijn om ook zelf weer aan de studie te gaan. Didactiek, pedagogiek: daar verheug ik me nu al op.’

Helemaal nieuw is het onderwijs niet voor Wietske. Na zeven jaar predikantschap in Rotterdam (2000-2007) werkte ze als leerkracht en docentenbegeleider in het godsdienstonderwijs aan openbare scholen. En daarna deed ze in Amsterdam ervaring op als welzijnswerker voor een diaconale stichting in Nieuw-West. ‘Die belangstelling voor de breedte van de samenleving heb ik altijd gehad. Mijn horizon is breed.’

‘Elkaar niet uit de weg gaan’

De start als predikant in Loosduinen tien jaar geleden was geen gemakkelijke. De sluiting van de Ontmoetingskerk en de predikantskeuze die destijds gemaakt moest worden, gaven frictie in de wijken. ‘Daar heb ik het wel moeilijk mee gehad. Door veel met mensen te gaan praten kwam er rust en ruimte en kregen we als kerkenraad de zaak weer op de rails. Problemen bespreekbaar maken en elkaar niet uit de weg gaan als het even wat minder gaat.’

Ondanks haar voorgeslacht was de keuze voor theologie geen uitgemaakte zaak voor Wietske toen ze de middelbare school verliet. ‘Ik wilde medicijnen studeren, maar werd uitgeloofd en koos toen voor Franse taal- en letterkunde. Maar dat was het niet. Vervolgens heb ik drie jaar biologie gestudeerd. De kerkdeur had ik een tijd daarvoor al achter me dichtgedaan. Door de biologie kwam ik weer voor ethische en filosofische vragen te staan. Ik merkte dat ik te veel had weggegooid, dat het geloof me toch niet had losgelaten. Ik had inmiddels Derk, mijn man, leren kennen en met hem vond ik in Amsterdam de weg terug naar de kerk, onder andere in de vrijgevochten, kritische en warme gemeente van de Amstelkerk. De stap naar theologie was toen ineens niet meer zo groot.’ Aan dezelfde Vrije Universiteit waar haar grootvader – de bekende hoogleraar Johannes Verkuyl – les had gegeven, voltooide Wietske de predikantenopleiding.

Het was inmiddels wel een ander geloof dan dat van ‘de vaders’. ‘Bij vorige generaties ging het vaak over waarheid en dogma’s, voor ons draait het om waarachtigheid en beleving. Ik

zag ook hoeveel kracht mijn moeder putte uit het geloof. Ook voor mijn grootouders was het geloof heel belangrijk in hun leven. Mede daardoor heb ik het geloof weer omarmd en zal het mij ook niet meer verlaten. Daar houd ik stevig aan vast en God houdt mij vast.'

Nadruk op pastoraat

In een document waarin ze terugblijkt op tien jaar Abdijkerk valt op hoeveel aandacht Wietske Verkuyl besteedde aan pastoraat, zowel individueel als in kringen en gespreksgroepen. Creatief als ze is, bedacht ze nieuwe vormen om zowel ouderen als jongeren beter bij de kerk en bij elkaar te betrekken. Van 'De kerk komt naar je toe' tot pioniersplek LichtDelen.

'Het contact met mensen is het allermooiste. Dat je het vertrouwen krijgt om dicht bij elkaar te zijn, de verhalen te horen, samen te bidden, ik vind het elke keer weer een wonder en het ontroert mij ook. Je leert zoveel van de verhalen die gemeenteleden met je delen. Natuurlijk verandert er ook veel. Bij oudere generaties was en is het geloof vaak overheersend in alles, bij jongeren komt het naast allerlei andere aspecten van het leven. Het klinkt gek, maar ook van de vele uitvaarten die ik mocht leiden heb ik erg genoten. Het zijn momenten waarop mensen iets voor elkaar kunnen betekenen wanneer dat het hardst nodig is.'

'In de Abdijkerk kreeg ik ook de ruimte om aan de slag te gaan met "bijzondere ervaringen", bijna-doodervaringen bijvoorbeeld of momenten dat je iets beleeft van God. Zelf heb ik ook mystieke ervaringen gehad. Gemeenteleden vertelden mij regelmatig in vertrouwen over een ontmoeting met een engel of met een overleden dierbare. Ze hadden dat soms nog nooit gedeeld, uit angst voor gek versleten te worden. Zo ontstond het idee om een kring te starten om samen taal te vinden voor dergelijke bijzondere ervaringen.'

Huis voor de Stad

Als vrijwillig programmamaker blijft Wietske betrokken bij het 'Huis voor de Stad' in de Grote Kerk, waar mensen met verschillende etnische en levensbeschouwelijke achtergronden elkaar vinden in activiteiten voor de stad. De dialoog tussen godsdiensten en de wisselwerking tussen kerk en samenleving vindt ze belangrijk. Van het gemeentewerk zal ze even afstand nemen. 'Het eerste jaar na mijn afscheid zal ik niet preken en dat biedt een mooie kans om bij andere gemeenten en godsdienstige groepen aan te schuiven. Ook in dat opzicht wil ik mijn horizon weer verbreden.'

Hans Willems

Gedenkteken

Allerzielen 2023

Kerkhof, dat wil zeggen: hof van hen die van de kerk – kuriakè, van de Heer – zijn. Het enige kerkhof in beheer bij de Protestantse Gemeente van 's-Gravenhage bij de Abdijkerk is bij de restauratie van 2007 bewust Abdijkerkhof genoemd. Geen Abdijbegraafplaats, immers: wij begraven of zetten onze gestorvenen bij in de hof gelijk dat geschiedde met onze Heer Jezus (Pasen naar Johannes 20). Aldaar, in de hof, is het een vrouw, Maria uit Magdala, die gelijk Eva haar tuinman in de hof, Jezus, begroet. Zij heeft moeten leren inzien dat het graf een 'gedenkteken' (ook de letterlijke vertaling uit het Grieks) is geworden.

Gedenkteken? Waarvan? Dat Gods trouw en liefde steeds kolossaal komt opdagen. Om daarvan te getuigen wordt zij door ons aller leraar, de opgewekte Jezus, de wereld van de mensen, dieren en dingen ingezonden: *Ga naar mijn broeders en zusters en zeg tegen hen dat ik opstijg naar mijn Vader, die ook jullie Vader is, naar mijn God die ook jullie God is* (vers 17).

Kerkhof rond de Grote Kerk

In 2017 is het kerkplein van de Grote of St. Jacobskerk gerestaureerd. Winkels en restaurants bepalen de sfeer rond de Grote Kerk. Veel kopers zullen zich er nauwelijks bewust van zijn dat zij met hun boodschappentassen langs en over de graven lopen van duizenden middeleeuwse en Gouden Eeuwse Hagenaars. Vanaf de oprichting in de late 13e eeuw was de kerk, met zijn omgeving, het belangrijkste Haagse kerkhof. Voornaam bewoners werden in de kerk begraven. Daar herinneren monumenten en fraai bewerkte hardstenen grafzerken aan de welgestelde personen. Modale en benedenmodale Hagenaars kregen vaak een ongemarkeerd graf buiten de kerkmuren.

In 1681 kwam er een einde aan het begraven rond de Grote Kerk, en sloot de stad met haar bebouwing zich al snel boven de graven. Bij het sluiten van het kerkhof ging het beheer van het terrein over van de kerk naar het stadsbestuur. In de kerk zelf ging het begraven nog bijna anderhalve eeuw door.

In 2017, bij de restauratie van het Grote Kerkplein, is er een onderzoek gedaan naar de begravingen op het zuidelijke gedeelte van kerkplein 'Rond de Grote Kerk' en het noordelijke gedeelte 'Onder de Haagse Toren'. Er zijn in totaal 244 begravingen gevonden. Daarvan zijn er 98 onberoerd gelaten. De andere 148 werden geborgen en meegenomen. Alle daterende uit de periode 1480 tot 1680, de tijd tussen de voltooiing van de kerk en het sluiten van het kerkhof.

De Protestantse Gemeente van 's-Gravenhage heeft aan de gemeente Den Haag verzocht het gebeente van Haagse burgers en gemeenteleden te mogen herbegraven. Hetgeen is geschied in 2021. Het verzamelgraf bevindt zich op het Abdijkerkhof. De plaats is te vinden rechts van de urnenwand.

Gedenkteken

Er is een monument voor de herbegravenen ontworpen dat binnenkort onthuld zal worden: een staande glazen plaat met daarop een tekst van de hand van de kerk- en stadsdichter Martijn Breeman:

*De doden uit een ver verleden
Er leeft geen mens meer die ze mist
Hun namen zijn reeds uitgewist
En klinken niet meer in gebeden*

Maar al hun namen staan gebrand

Daar in de palm des Scheppers hand – Jesaja 49: 16

Een Jacobsschelp op de glazen plaat verwijst naar Jacob de Meerdere, leerling van Jezus, aan wie de Grote Kerk gewijd is en die tevens de patroon van de stad Den Haag is. In die schelp staat te lezen: *Hier vonden gemeenteleden van de Grote of St. Jacobskerk, rond die kerk begraven vanaf de 15e eeuw, hun laatste rustplaats. Op deze plek herbegraven in 2021.*

Wat zoek je?

Maria Magdalena zoekt in de hof de gestorvene. Ze heeft zich gelaten gewonnen gegeven aan de dood. Maar juist daar bij het graf ontdekt zij, geholpen in de geloofstraditie door *Mijn Leraar*:

Zie het toch in: Ik ben de enige,

Naast Mij is er geen andere God.

Ik laat sterven, Ik geef leven – Deuteronomium 32: 39

Zo vaak denk ik, hoor ik anderen zeggen: ‘Wat vind je nu hier op het kerkhof?’ Als sterfelijk mens ontmoet ik mijn grens in de dood, bij het graf. Maar wat een mens uit zichzelf niet kan zeggen, reikt mij de geloofstraditie aan en die kan ik mij het best zingend te binnen brengen. Als alles, alles heeft opgehouden te zijn, zacht en eenvoudig begint het onder andere in de finale van Gustav Mahlers tweede symfonie, de opstandingssymfonie, te zingen:

Opstaan, ja, opstaan!

Bereid u voor op het leven!

Sterven zal ik om te leven!

Opstaan, ja opstaan zult u, mijn hart, in een oogwenk!

Wat u overwonnen hebt, naar God zal het u dragen!

Allerzielen

Wij gedenken onze gestorvenen begin november, met dank aan de RK traditie genaamd: Allerzielen. Gewoontegetrouw bezoekt men dan de kerkhoven en legt er bloemen neer bij de graven, beter gezegd: op de gedenktekens. Wat zoek ik daar? De gestorvenen die mij wijzen op God de Heer. En daarom kniel ik neer bij het gedenkteken en ga met mijn vingers over de letters van de naam van de gestorvene en zing zacht voor mij heen het lied:

Jouw naam staat harder dan in steen

gegrift in Gods gedachtenis

die jou het leven gaf ter leen

en die geen God van doden is.

Daarna sta ik weer op, net als Maria Magdalena (Johannes 20: 18).

ds. Jacob Korf

Bronnen:

Graven onder de Haagse Toren, uitgeverij De Nieuwe Haagsche

Een brief die niet meer dicht kan, Johan Goud

Het gedenkteken wordt geschonken door steenhouwerij ‘De Gedenkgroep’ te Wateringen.

Talentenveiling KidsCare Kenia

De drie wijkgemeenten in Den Haag-Zuidwest organiseren samen op zaterdag 25 november een talentenveiling. De opbrengst van de veiling is bedoeld voor de stichting KidsCare Kenia. Momenteel richt de stichting zijn pijlen op de opvoeding van weeskinderen, kwetsbare en gehandicapte kinderen, in een vertrouwde omgeving in Kenia. Thuiszorg in de eigen omgeving dus. Ik sprak met Thea Wignand en Gerard de Goeij, allebei lid van de werkgroep die de veiling organiseert.

Wat is een talentenveiling?

Gerard: 'Vroeger werd het Kerkenveiling genoemd. Jan Eikelboom bedacht de naam Talentenveiling. Je koopt iets wat iemand voor je doet (zijn of haar talent), je krijgt er iets voor terug en de opbrengst is voor het goede

doel. Spullen kan ook, maar dan wel zo goed als nieuw. Zoals poppen die ooit eens weggingen voor € 175,00 per set, echte porseleinen poppen.'

Thea: 'En het gaat om een avondje oppassen of surflessen geven. Of je regelt een high tea. Er zijn veel mogelijkheden.'

Gerard: 'Zo heb ik een kraan gerepareerd en daardoor iemand leren kennen. Dus het mes sneed aan drie kanten: een nieuwe kennis, een kraan die gemaakt is en opbrengst voor het goede doel.'

Dus dan kan ik een zelfverdedigingscursus geven?

Thea: 'Ja, hoor. Iedereen kan wat. Mensen staan er niet bij stil. We hebben een hele lijst van dingen die geveild kunnen worden. Bijvoorbeeld koken voor een ander, mensen langs de bollenvelden rijden. Jacob Korf zal als veilingmeester optreden. Je kunt je talent nog tot 12 november opgeven. Dat kun je doen door het antwoordstrookje in de speciale bus voor de Talentenveiling te doen in een van de drie kerken.'

Gerard: 'Je kunt ook mailen naar kidscaretalentenveiling2023@vccomputers.nl van Victor Heemskerk. Hij is heel belangrijk voor ons, hij regelt dat de talenten aan de juiste bedragen worden gekoppeld tijdens de veiling. Hij verwerkt het direct in de computer. Dat is echt heel handig want meteen na afloop weten we de opbrengst voor KidsCare.'

Hoe komen jullie uit bij KidsCare?

Thea: 'Vanuit de diaconie zoeken we steeds naar nieuwe projecten. Dit project is ooit begonnen bij Jan Verkaart, de bekende installateur uit Den Haag. Hij stuurde al jaren lesmateriaal naar scholen in Kenia en zo kwamen Gerard en Lisette Geenen hem tegen. Zij hebben KidsCare opgericht en nu richten ze zich dus op thuiszorg voor weeskinderen, kwetsbare en gehandicapte kinderen. Dit project hebben we nu twee jaar gesteund en nu gaan we op zoek naar een nieuw initiatief.'

Gerard: 'We vinden het belangrijk dat de lijntjes kort zijn. We zoeken altijd naar mensen die hiervandaan betrokken zijn bij een project en die in een directe lijn verbonden zijn met het werk ter plaatse. Dus niet via allerlei grote organisaties waarbij meer afstand is.'

Thea: 'Van KidsCare hebben we ook mensen in de kerk gehad die kwamen vertellen over hun werk. We hebben posters gehad en er wordt regelmatig terug gerapporteerd. We hebben nu dozen gemaakt waarin mensen hun talenten kunnen aanbieden. Daar kan ook jouw cursus zelfverdediging in.'

Of anders een valcursus?

Gerard: 'Nee, die is al een keer georganiseerd in de Bosbeskapel. Ik noteer trouwens even je aanbod.'

Thea: 'Belangrijk is dus dat we in Zuidwest als drie kerken samen optrekken. We gaan ook activiteiten samen doen. Zoals een concert in de Abdijkerk dat een van de kavels wordt in de Talentenveiling.'

Gerard: 'Geen mooiere locatie daarvoor dan de Abdijkerk!'

Maar de Talentenveiling is dus zaterdag 25 november in de Bosbeskapel? En opgeven vóór 12 november?

Thea: 'Ja, klopt. Zaterdag 25 november vanaf 14.00 uur is dan de veiling onder leiding van Jacob Korf.'

Michiel van Butselaar